

Ständig tillsyn somatisk slutenvård-identifiera behov, beställa och registrera vid SÄS

Förändringar sedan föregående version

Rutinen har bytt namn och anpassats till nationell terminologi där

begreppet *ständig tillsyn* beskriver bättre innebörden. Avsnittet

Dokumentation är uppdaterat med nytt sätt att dokumentera

patientens behov av ständig tillsyn i Melior och nytt avsnitt

Uppföljning har tillkommit.

Sammanfattning

Rutinen beskriver hur beslut om extravak tas, vilka olika kategorier av vak som

kan beställas i *TimeCare* samt vilken kompetens som krävs för de olika

kategorierna. Vidare beskriver rutinen arbetsuppgifter som ingår för den

personal som arbetar som extravak.

Bakgrund och syfte

Rutinen syftar till att säkerställa rätt indikation, kompetens och registrering för ordination av ständig tillsyn.

Rutinen gäller när det bedöms att normala rutiner inte är tillräckliga för att

säkerställa den medicinska eller omvårdnadens säkerhet. Med *Ständig tillsyn*

avses att personal avsätts för att vaka under ordinerad tid och skall inte blandas

ihop med behov av *Extra tillsyn*.

Förutsättningar

Beslut om *Ständig tillsyn* är en ordination och tas av patientansvarig läkare och/eller sjuksköterska. Läkaren ansvarar för den medicinska säkerheten och sjuksköterskan för omvårdnadens säkerhet.

När beslut om *Ständig tillsyn* tagits, informeras vårdenhetschef eller ansvarig sjuksköterska omgående för att säkerställa adekvat bemanning. Daglig utvärdering skall göras.

Ständig tillsyn avslutas genom beslut av patientansvarig läkare och/eller sjuksköterska.

Orsak till *Ständig tillsyn*:

- **Medicinsk** – när sjukdomssymtom eller sjukdomstillstånd kräver kontinuerlig övervakning. Vårdutbildning med specifik omvårdnadskunskap krävs.
- **Trakeostomi** – när ventilation behöver säkerställas. Patienter med trakeostomi och ventilator har ofta egna assistenter som medföljer patienten. Detta är ett läkarbeslut och finns dokumenterat i patientbakgrunden, se rutinen [Medföljande personal i vården vid SÄS](#). Vårdutbildning med trakeostomikunskaper krävs.
- **Vård i livets slut** – säkerställa god omvårdnad. Vårdutbildning och kunskap att omhänderta patienter med smärta, oro och ångest krävs.
- **Oro** – när patientsäkerheten riskeras, exempelvis vid stark oro eller förvirringstillstånd. Vårdutbildning med basal omvårdnadskunskap krävs.
- **Psykiatrisk** – när patienten riskerar att skada sig själv, t.ex. vid suicidrisk. Personalen ska ha kunskap om suicidrisk och suicidprevention. Beslutet ska alltid föregås av konsultation med psykiatrin, se riktlinje [Psykiatrisk specialistbedömning, handläggning av vuxna patienter i somatisk vård, SÄS](#).
- **Risk att skada sin omgivning** inklusive personal och medpatienter. Överväg väktarinsats, se [Säkerhetsplan vid hot och våld inom Södra Älvsborgs Sjukhus](#).

Ansvar

Personal som arbetar som vak arbetsleds av patientansvarig sjuksköterska. Personal som arbetar som vak behöver ha förståelse för varför patienten har *Ständig tillsyn* och vad som förväntas utföras. Vidare behövs kunskap om larmrutiner från vårdrummet för att kunna tillkalla annan personal vid behov. Personal som arbetar som vak får inte på eget bevåg lämna patienten ensam eller gå ut ur rummet. Detta kan enbart ansvarig sjuksköterska eller läkare ge tillåtelse till. Observera att detta även gäller när patienten är på toaletten och integriteten riskeras att kränkas.

Utförande

Beställning av vak i TimeCare Pool

Beställning av personal från Bemanningsservice görs i *TimeCare Pool*. **OBS!** Viktigt att orsak till *Ständig tillsyn* skrivs i rutan "Info till vikarien".

Dokumentation

Dokumentera i *PLANERING* under sökord *Ständig tillsyn*, ange orsak och datum.

The screenshot shows a software interface for 'Ständig tillsyn'. At the top, there is a text input field containing 'Ständig tillsyn'. Below it, there is a dropdown menu with a list of reasons for 'Ständig tillsyn'. The dropdown menu is currently open, showing the following options: 'Medicinsk', 'Trakeostomi', 'Vård i livets slut', 'Oro', 'Psykiatrisk', 'Risk att skada omgivning', and 'Ej aktuellt'. To the right of the dropdown menu, there is a date and time selection field with the text 'fr o m' and the value '2026-06-16 12:00:00'.

Sluttid för Ständig tillsyn dokumenteras genom att fylla i Ej Aktuellt under samma sökord.

Ständig tillsyn

Ej aktuellt fr o m 2026-06-17 07:00:00

Arbetsuppgifter för alla kategorier av vak (exklusive psykiatriskt vak)

Utifrån patientens behov planera, genomföra och utvärdera omvårdnadsåtgärder tillsammans med patienten såsom till exempel:

- sköta munvård/borsta tänder
- tvätta/duscha patienten
- bistå med påklädning/avklädning
- hjälpa och stödja vid måltider, mellanmål, näringsdrycker och när behov föreligger (dokumentera i vätskelista).
- hjälpa till och stödja vid toalettbesök.
- motivera till ett aktiverande förhållningssätt och hjälpa till vid mobilisering (eventuellt tillsammans med fysioterapeut/arbetsterapeut).
- skapa möjlighet för patienten att vila.
- följa med vid undersökningar och eventuellt överflyttning till annan avdelning om patienten ska ha fortsatt vak.
- säkerställa att madrasser för tryckavlastning/behandling är inkopplade till eluttag.
- vara behjälplig med att bädda sängen och byta lakan/örngott vid behov.
- rapportera förändrat tillstånd hos patienten till ansvarig sjuksköterska eller annan personal i teamet.
- säkerställa tillsyn utifrån patientens behov.
- säkerställa att patienten inte skadar sig, till exempel ramlar ur sängen.
- hålla rent och snyggt vid patientplatsen/sängen.
- sprita alla tagytor på rummet 1 gång/arbetspass.

Arbetsuppgifter som utförs av vak med orsak medicinsk och trakeostomi, exempel

Utöver generella arbetsuppgifter enligt ovan ska vak för patienter med medicinskt behov och trakeostomi även, utifrån patientens behov, planera, genomföra och utvärdera omvårdnadsåtgärder tillsammans med patienten såsom exempelvis:

- utföra och uppdatera riskbedömning för trycksår, undernäring, fall, munhälsa och UVI. Förebygga risker med insatta åtgärder.
- utföra kontroller av vitala parametrar enligt ordination samt dokumentera enligt rutiner: [NEWS 2 för vuxna patienter på SÄS](#), [Swe-PEWS](#), [pediatriskt bedömningssystem, SÄS](#) (för barn/ungdomar under 16 år) [O-News – national early warning score på obstetriska patienter](#) (gravida och nyförlösta kvinnor t.o.m. 6 veckor postpartum)
- väga patienten enligt ordination
- kontrollera att ordinerad syrgastillförsel är korrekt inställd.
- hjälpa till med eventuell ordinerad andningsträning
- kontrollera vätskeförluster från urin, dränage, sond och dokumentera på lista som finns på rummet när tömning sker
- dokumentera om eller avsaknad av gaser, avföring, dess volym, konsistens och färg (samt eventuellt lukt)
- säkerställa och dokumentera vätske- och näringstillförsel per os enligt ordination
- smärtskatta patienten samt utvärdera smärtbehandling
- ge omvårdnad till patient med trakeostomi enligt SÄS rutin [Trakeotomi - från anläggning till dekanylering](#), sid 23-24

Omvårdnad som utförs av vak vid orsak palliativ vård och omhändertagande av avliden patient, exempel

- Kontinuerlig smärtskattning enligt vårdavdelningens rutin.
- Kontinuerlig observation av rosslighet/andnöd, oro/ångest, illamående.

- Kontinuerlig bedömning av hudkostym med lägesändring och eventuell luftmadrass.
- Säkerställ god munvård.
- Vara undersköterskan behjälplig med att göra i ordning avliden patient.
- Vara behjälplig med transport till bårhus.

Arbetsuppgifter som utförs av vak av psykiatrisk orsak, exempel

Vak på psykiatrisk indikation kan inte ta över totalansvar för omvårdnaden på den somatiska vårdavdelningen. De huvudsakliga uppgifterna för psykiatriskt vak på somatisk vårdavdelning, efter konsultation med psykiatrin, är att:

- ansvara för matsituationen.
- ansvara för att patienten kan vila enligt ordination.
- ansvara för ångesthantering.
- ansvara för motivationssamtal.
- utföra tvångsåtgärder ordinerade av läkare med LPT-delegation.
- bistå vårdavdelningens personal i omvårdnadsarbetet.

För specifika uppgifter och ansvarsfördelning, se interna rutiner inom psykiatriska verksamheten.

Avlösning för rast/paus

Medarbetare inom teamet säkerställer att avlösning av vak sker för rast/paus. Medarbetare som sitter vak ansvarar själv för att meddela om avlösning inte skett, eller om annat behov av avlösning uppstår.

Nattpass har ingen inplanerad rast; paus tas dock när tillfälle finns och vak kan avlösas av avdelningspersonal.

Uppföljning

Rapporten [2026-139 Ständig tillsyn \(vak\) somatik - Power BI Report Server](#) sammanställer utdata för tillsättning av vak för *Ständig tillsyn*.

Arbetsgrupp För innehållet svarar

Karin Scharl, chefsjuksköterska, SÄS

Remissinstanser

Verksamhetschefer, SÄS

Seniora nätverket undersköterskor och sjuksköterskor SÄS

Källförteckning

- [Medföljande personal i vården vid SÄS.pdf](#)
- [Psykiatrisk specialistbedömning, handläggning av vuxna patienter i somatisk vård, SÄS](#)
- [Säkerhetsplan vid hot och våld inom Södra Älvsborgs Sjukhus](#)
- [Swe-PEWS – pediatrikt bedömningssystem, SÄS.pdf](#)
- [O-NEWS - National Early Warning Score på Obstetriska patienter](#)
- [NEWS2 för vuxna patienter på SÄS](#)
- [Trakeotomi - från anläggning till dekanylering](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Karin Scharl, (karsc4), Chefsjuksköterska

Granskad av: Karin Scharl, (karsc4), Chefsjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefsläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-600

Version: 4.0

Giltig från: 2026-06-23

Giltig till: 2028-06-23